

Reflexe

Reflexe je aktivní výkon naší mysli, je to akt vědomí, akt myšlení. Nejde však o akt samovolný, tak jak to známe u mnoha běžných aktů vědomí, ale má v sobě jistou zvláštnost, již se liší ode všech běžných aktů vědomí, totiž že se vztahuje k něčemu, co nemá před sebou, ale k vědomí samému (to je ovšem trochu problematické: nelze říci „k sobě samému“, protože „vědomí“ samo není subjektem, vykonávajícím své „akty“, a ty akty jsou akty nějakého subjektu, a tím není „vědomí“, neboť i to je vědomím téhož subjektu). Není to tedy „reakce“ ve vlastním (běžném) slova smyslu, nýbrž má svou vlastní dynamiku, a ještě víc: je iniciativní, v jistém smyslu „kritická“, a ne-li kritická, tedy ke kritice vedoucí a kritiku a kritičnost zakládající a vždy znovu obnovující. Ovšem kritičnost představuje a de facto vlastně předpokládá nebo alespoň zahrnuje distanci, odstup od toho, co se nám jeví bez kritičnosti (nesprávně se často říká „bezprostředně“), tedy odstup od „jevu“, avšak nikoli od toho, „co“ se jeví. Cílem tohoto odstupu není odvrácení pozornosti někam jinam, k něčemu jinému, ať už k jinému jevu nebo – jak se tomu běžně rozumí – k jiné věci, jinému předmětu nebo jiné záležitosti. Je tomu právě naopak: distance od „jevu“ jakožto pouhého zdání má umožnit nový, lepší a kritičtější přístup k tomu „co“ se jeví, ale co není tím jevem, tj. jevením samým. Reflexe je tedy vposledu vlastně pokusem dostat se „za“ pouhé jevení („jev“) až k tomu, „co“ se tak či onak jeví – a co tedy máme za „skutečnost samu“. Ale tato cesta je velmi složitá, a povaha reflexe to ukazuje: žádná cesta totiž nevede ke „skutečnosti“ prostě jakýmsi překročením mezí jevu (a jevení), tedy pokračováním či protažením směřování k jevu a pak za jev ke skutečnosti. Cesta vede docela jiným směrem: vědomí se od „jevu“ (tj. od vědomí jevu) musí vrátit k sobě, ke svým vlastním výkonům, ke svým aktům, a pak jejich analýzou dospět k rozhodnutí, co připíše na účet skutečnosti (která se mu nějak jevila) a co naopak na svůj vlastní účet. Od pouhého jevení (Řekové říkali „zdání“) se vědomí (přesněji vědomý subjekt) dostane k jevící se skutečnosti tím, že si náležitě a kriticky uvědomí samo sebe, tj. svou aktivitu, bez níž by žádného jevení ani jevu nebylo.

(Písek, 080901-2.)